

אוניברסיטת תל-אביב

החוג להיסטוריה כללית

פולחן האל האירני מיתרה ברחבי האימפריה הרומית הקדומה

סמסטר א', סמינר של שעתיים, תואר שני

יום ד' 10-12

ד"ר דומניקו אגוסטיני

agostinidomenico@gmail.com

**כאשר יתאפשר, מקורות ראשוניים יינתנו בעברית ויועלו למודל במהלך הקורס.
הקורס יועבר באנגלית. הוא אינו דורש ידע קודם בלשונות עתיקות או מזרחיות.**

1) מבוא: תיאור הקורס, מתודולוגיה ומטרות

2) מהו פולחן מיסתורי?

- Johnston, S. I. (2004), "Mysteries." In *Religions of the Ancient World: A Guide*, S.I. Johnston (ed.), Cambridge (MA), pp. 98-111.
- Burkert, W. (1987), *Ancient Mystery Cults*. Cambridge (MA), pp. 1-29.

3) פולחנים אוריינטליים באימפריה הרומית

- Mellor, R. (1992), "The Local Character of Roman Imperial Religion." *Athenaeum* 80, pp. 385-400.
- Turcan, R. (1996), *The cults of the Roman Empire*. Oxford, pp. 1-27.

4) מיהי מיתרה?

- Frye, R. N. (1975), "Mithra in Iranian History." In *Mithraic Studies*, J.R. Hinnells (ed.), Manchester, pp. 62-67.
- Pourshariati, P. (2008), *Decline and Fall of the Sasanian Empire*. London, pp. 351-360.
- Turcan, R. (1996), *The cults of the Roman Empire*. Oxford, pp. 195-221.
- Shaked, Sh. (1980), "Mihr the Judge." *Jerusalem Studies in Arabic and Islam* 2, pp. 1-31

5) מקורות הפולחן הרומי של מיתרה: המשכיות, טרנספורמציה או המצאה?

- Clauss, M. (2000), *The Roman Cult of Mithras: The God and His Mysteries*. Edinburgh, pp. 21-32.
- Volken, M. (2004), "The development of the cult of Mithras in the Western Roman Empire: a socioarcheological perspective." *Electronic Journal of Mithraic Studies* 4, pp. 1-20.

6) הארכיטקטורה של הפולחן: מיתראום

- Clauss, M. (2000), *The Roman Cult of Mithras: The God and His Mysteries*. Edinburgh, pp. 42-61.
- Dirven, L. (2015), "The Mithraeum as *tableau vivant*." *Religion in the Roman Empire* 1, pp. 20-50.

7) איקונוגרפיה מיתרית I

- Beck, R. (1990), "In the place of the Lion: Mithras in the tauroctony." In *Studies in Mithraism*, J.R. Hinnells (ed.), Rome, pp. 29-50.
- Clauss, M. (2000), *The Roman Cult of Mithras: The God and His Mysteries*. Edinburgh, pp. 62-101.

8) איקונוגרפיה מיתרית II

- Zwirn, S. (1989), "The Intention of Biographical Narration on Mithraic Cult Images." *Word and Image* 5, pp. 2-18.
- Martin, L. H. (1975), "Reflections on the Mithraic Tauroctony as Cult-Scene." In *Studies in Mithraism*, J.R. Hinnells (ed.), Rome, pp. 217-24.

9) דרגות התחלתיות/ראשוניות

- Clauss, M. (2000), *The Roman Cult of Mithras: The God and His Mysteries*. Edinburgh, pp. 131-40.
- Chalupa, A. (2008), "Seven Mithraic Grades: An Initiatory or Priestly Hierarchy?" *Religio* 16, 2008, 177-201.

10) פולחן

- Clauss, M. (2000), *The Roman Cult of Mithras: The God and His Mysteries*. Edinburgh, pp. 102-13.

- Martin, L. H. (2006), "The Roman Cult of Mithras: A Cognitive Perspective." *Religio* 14, PP. 131-46.

(11) המבנה החברתי של הפולחן הרומי של מיתרה

- Chalupa, A. (2005), "Hyenas or Lionesses? Mithraism and Women in the Religious World of the Late Antiquity." *Religio* 13, pp. 198-230.
- Clauss, M. (2000), *The Roman Cult of Mithras: The God and His Mysteries*. Edinburgh, pp. 33-41.

(12) ספרות יוונית ולטינית על מיתראיזם

- Beskow, P. (1975), "Tertullian on Mithras." In *Studies in Mithraism*, J.R. Hinnells (ed.), Rome, pp. 51-60.
- Geden, A. Sh. (1925), *Selected passages illustrating Mithraism*. London.

• קריאת מקורות ראשוניים

(13) מיתראיזם והנצרות

- Brandon, S.G.F. (1954-55), "Mithraism and its Challenge to Christianity." *Hibbert Journal* 53, pp. 107-14.
- Clauss, M. (2000), *The Roman Cult of Mithras: The God and His Mysteries*. Edinburgh, pp. 168-72.
- Deman, A. (1975), "Mithras and Christ: Some Iconographical Similarities." In *Mithraic Studies*, J.R. Hinnells (ed.), Manchester, pp. 507-17.